

۲۰۱۸/۰۹/۲۵

پوهندوی آصف بهاند

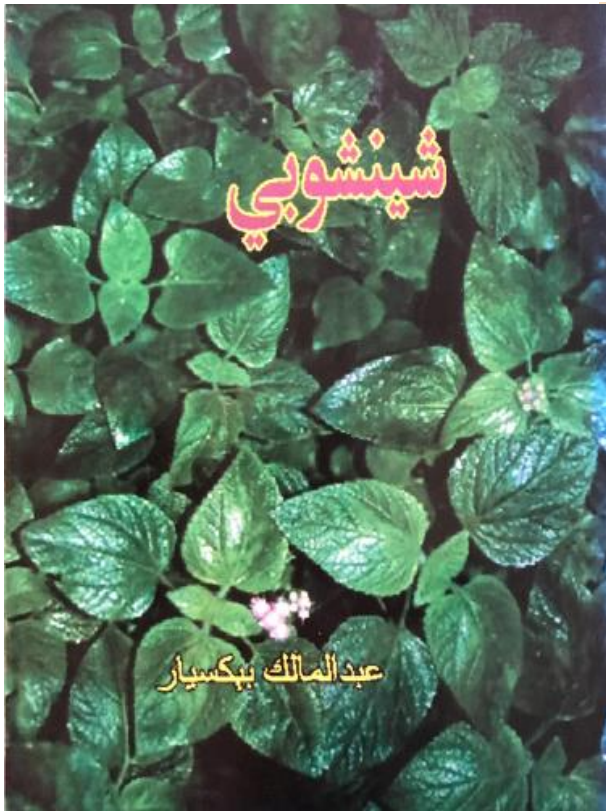
د بېکسيار د ډک زړه څپي

او

«لکه خوب هسي وختونه»

(د عبدالملك بېکسيار د ژوند او شاعري لنډ جاج)

پنځمه برخه

گډې قافيې (د قافيې نوې بيلگه):

بېکسيار په قافيه کې داسې يو نوښت کړی دی چې ما يې تر اوسه بيلگه چيرې ليدلې نه ده. د ده په «لکه خوب هغه وختونه» ټولگه کې د «ته را په ياد» ترسرليک لاندې د شعر داسې يوه بيلگه راغلي ده چې د شعر د هر بيت لومړی نيم بيتی، د شعر تر پايه د ټولو بيتونو د لومړيو نيم بيتيو سره همقافيه دی. دغه راز د شعر د لومړي بيت دويم نيم بيتی، د شعر تر پايه د ټولو بيتونو له دويم نيم بيتي سره هم قافيه دي. دا د ياد شعر بشپړ متن دی:

د پاڼو شميره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خیر و لولئ

«ته را په یاد»

ته را په یاد ستا د لومړي دیدن شیبې را په یاد لکه د سړي اور پټ، پټ راته **خپگر** می سیزی

ته را په یاد د تا د مینې **مرحلي** را په یاد غواړم دروالوزم، حالات راته **وزر** می سیزی

ته را په یاد راته د کلي **هنګامي** را په یاد قسم تر اوسه هر سبا هر **مازديگر** می سیزی

ته را په یاد، د گودر لاري او **کوڅي** را په یاد سوچ د سپيرو، سپيرو کوڅو خیال د **گودر** می سیزی

ته را په یاد، د تا کاته جوتي، **جوتي** را په یاد لکه لمبه، لکه انګار او لکه **لمر** می سیزی

ته را په یاد، د تا د حسن خواني **شپي** را په یاد راته روژه، راته برات، راته **اختر** می سیزی

ته را په یاد، د تا خبري او **بانې** راپه یاد له خلکو پټ پنا، له خان سره **اکثر** می سیزی

ته را په یاد، ستا دې محل کي **افسانې** راپه یاد اوس دغه شاري، دغه دښتي، دغه **غر** می سیزی

ته را په یاد، ستا د خندا موسکا **صحنې** راپه یاد خو ورکتی نه شم، ورگورم چي **نظر** می سیزی

ته را په یاد، ستا بیکسپاره **ترانې** راپه یاد چي دومره سوی، رب به څنگه په **محشر** می سیزی

(بیکسپار عبدالمالک، لکه خوب هغه وختونه (اومه شعري ټولګه)، ښمارک، ۲۰۱۳ ز، ۹۹ - ۱۰۰ مخونه)

سره له دې چې د نوي يا ازاد شعر ځينو لارويان او پلويان وايي چې د قافيي کلا نوره رنگه ده، خو بیکسپار د قافيي ديوال نه، بلکې کلاګانې هسکې کړي دي او تر ټولو مهمه او نوي خبره خو لا دا ده چې بیکسپار د قافيي داسې يو نوی باب پرانستی دی چې ما لا د هېڅ شاعر په شاعرۍ او ديوان کې نه دی لیدلی. له بیکسپار نه پخوا، لا تر لري زمانو ما داسې قافيي نه دي لیدلي. دا يو ادبي صنعت دی او د ادبي فنونو استادان باید يو نوم ورته وټاکي.

د ځينو پخوانيو شاعرانو په کلیاتو کې د ذوالقافيتين کلام بیلګې راغلي دي لکه د خوشال دا بيت:

چې دستار تري هزار دي

د دستار سړي په شمار دي

دغه راز خوشال د « ذوالقافيتين ترکیب بند» تر سر لیک لاندې يوه شعر هم لري، د پیل څو بیتونه يې دا دي:

څه د بدو خوب و چې مي وليده سحر

سترګي مي رڼې کړې، ناګرار شوم په بستر

پاڅيدم له كټه، لكه خور شي د چا سر هسي شان اوتر شوم، نه مي ليار لیده نه ور

(ختک خوشال، د خوشال خان خټک کلیات، اوډنه - پرتلنه - سمون او دبېپانگه د عبدالقيوم زاهد مشواڼي، خپرنډوی: دانش خپرنډويه ټولنه، ۱۳۸۴ ل / ۲۰۰۵ ز کال، ۵۶۸ مخ)

د ترکیب بند ذوالقافیتین بیلگې له خوشال نه پخوا نه دي لیدل شوي لکه معشر او مثلث، د دې صنف شاعرۍ مبتکر هم خوشال گڼل کيږي.

(د زیاتو مالوماتو له پاره وگړئ: هیوادل سر محقق زلمی، ننگیالی د زمانې، د افغانستان د کلتوري ودې ټولنه، جرمني، ۲۰۰۱ م کال، ۲۲۶ - ۲۲۷ مخونه)

په اوسنیو شاعرانو کې هم د ذوالقافیتین شعر بیلگې تر سترگو کېدای شي چې سمدلاسه یې زه دوي بیلگې چې یوه د غفور لیوال په «هوسی» کې راغلي ده او بله یې د زیار په «گلکڅونه» نومي ټولگه کې راوړل شوې ده. دا یې بیلگې دي:

د غفور لیوال بیلگه:

د هوسی په لومړي چاپ کې د منظومې په یوه برخه کې، داسې راغلي دي چې د «لات دیو» د لور له خولې په فخر سره داسې راوړي:

د هغو دنگو شاخلمیو ژنیو مرگ وم چې شپیلی غروي
چې چیرته ناست وي په کیردی کې
او سپورمی نخوي.

خو ځینو څیړونکو بیا د پاسني متن دریم بند له دویم بند سره نښلولی دی، چې ذوالقافیتین بیت ورنه جوړ شوی دی او هیڅ ډول سکتگي هم نه ده پکې راغلي چې د اوسنی شاعرۍ د ذوالقافیتین یوه غوره بیلگه گڼل کيږي. وگورئ:

د هغو دنگو شاخلمیو ژنیو مرگ وم چې شپیلی غروي
چې چیرته ناست وي په کیردی کې او سپورمی نخوي

(لیوال عبدالغفور، هوسی، د پښتني فرهنگ د ودې او پراختیا ټولنه (جرمني)، ۱۹۹۹ م کال، ۴۰ ام مخ)

د مجاور احمد زیار بیلگه:

چې را مات کړ ها بېلوره، تورک شاهین وزر زما
پښتني مینې ته مات کړ، نازنین نظر زما

د زیار دا بیلگه د ده د «گلکڅونه» د ټولگې په حواله، په «پښتو بدلمېچ (پښتو شعر څنگه جوړیږي؟)»، ۹۰ ام مخ کې راوړل شوې ده.

(زیار، مجاور احمد، پښتو بدلمېچ (پښتو شعر څنگه جوړیږي؟)، دانش خپرنډويه ټولنه، دویم چاپ، ۹۰ ام مخ)

خو د بیکسیار پاسنی شعر (ته را په یاد) له هره اړخه زما له پاره نوی دی او داسې نوښت یې کړی دی چې ما تر اوسه د بل شاعر په کلام کې نه دی لیدلی. دا د بیکسیار یو نوښت دی چې خپل شعري قوت یې ښکاره کړی دی، ډیر زحمت یې گاللی دی او د قافیې دروندوالی یې داسې پر ځان منلی دی چې ټول بیتونه قافیې لري. د قافیې دومره دروند بار وړل او بیا په دومره ښکلې شاعرانه بڼه، دا هم لوی کمال دی او هم ښکلې هنر.

خو کله د ده په دې ټولگه کې داسې هم شوي دي چې ده د قافیې د جوړولو له پاره د نورو ژبو لغات را اخیستي دي او قافیې یې ورنه جوړه کړي ده. لکه واژه. دا یې هم بیلگې دي:

مانا الوتي د اشنا له کلمې اوس، اوس
په ژبه مه راوړه په عمر دا واژه زرگيه

د پاڼو شمېره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

(لکه خوب هغه وختونه، ۹۱ ام مخ)

دلته د قافيي نه خپل کلتور قربان شوی دی، منیژه او بیژن د بل چا په ژبه او کلتور کې دوه مینان دی، د دې له پاره را اخیستل شوي دي چې په قافیه کې منیژه راغلي ده که نه مور خو په خپل کلتور کې تر هغو ښه، ادم او درخو لرو، موسی خان گلکمی لرو چې په هجاوو او وزن کې هم برابر ورلویدای شي. دا خبره هم د یادولو وړ ده چې کله شاعر د قافيي او ردیف پابند وي او ډیره پاملرنه یې د شعر شکلیاتو ته وي، د مانا ارزښت ته یې دومره پام نه اوري، په داسې حال کې چې په معاصره شاعرۍ کې، شاعران د مانا پلو ته ډیره پاملرنه کوي؛ خو له دې سره، سره د قافيي رنګارنګي یو لوی کمال دی، بیا داسې قافیه چې بیکسپار کارولې او بیا په دومره مهارت سره، دا د ده لوړ کمال او د شاعرۍ قوت ښيي.

د پنځمې برخې پای

د پاڼو شمېره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ